

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih 29.03.2012
Sayı 326

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Hac ve umre organizasyonları düzenleyen Diyanet İşleri Başkanlığı'nın oluşan pazarda kar amacı güden iktisadi bir teşebbüse dönüşmesi ve meydana gelen haksız rekabeti sonucunda daha ekonomik ve kaliteli hac ve umre seyahati yapılmasının engellenilmesi araştırılarak alınacak tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

SS 2
Dr. Serpil Barışlı
İst M.

Ali SARIBAŞ
Gökale M.

Dr. Mehmet Aksoy
Gökale M.

Celal DİNŞER⁸
İstanbul M.

Harun Harutyan
Balıkesir M.

2/12
Fıhan DEMİRÖZ
Bursa M.

İhsan Özkes

İstanbul Milletvekili

4 Ali Serindag
Gökale M.

6 Ali Haydar ÖNER
İsparta Milletvekili

7 Gürket KARAR
Ankara M.

10 Mehmet Ali Edipoğlu
Hatay M.

11 Velat Akbulut
Ankara M.

Kadir Sokmen
13

[illegible]

GEREKÇE

Ülkemizde 2011 yılında hac ibadeti için başvuru yapanların sayısı 1 milyona yaklaşmıştır. Bu sayının 600 bin civarında olan bölümü bir önceki yıl gidemeyenlerin yaptığı kayıt yenilemelerinden oluşmaktadır. Son yıllarda umre ziyaretlerindeki artışla birlikte Hac ve Umre hizmetleri 500 milyon Euro'yu aşkın büyük bir pazar haline gelmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı hac ve umre organizasyonlarını düzenleyici ve denetleyici fonksiyonunun yanında, oluşan bu büyük pazarda faaliyet gösteren bir oyuncudur. İlgili Bakanlar Kurulu Kararıyla da hacca yönelik organizasyonlarda % 60'lık kota imtiyazına sahiptir. Bu imtiyaz hacca yönelik organizasyonlarda Diyanet İşleri Başkanlığı lehine sonuç doğurmaktadır. Ayrıca hacca gideceklerin sayısına ülke bazında konulan kotalar pazarın büyüme potansiyelini sınırlamakta ve zaten sınırlı olan pazarda imtiyazlı durumdaki Diyanet İşleri Başkanlığı lehine suni bir denge sağlanmaktadır. Diyanet, umre hizmeti faaliyetlerinde hac hizmetlerinde olduğu gibi bir kota imtiyazına sahip olmamasına karşın umre hizmeti düzenleyen acentelerle ilgili uygulamalar bakımından farklı hükümlere tabidir. Bu nedenle umre hizmetlerinde de hem pazar oyuncusu hem de düzenleyici ve denetleyici olarak Diyanet İşleri Başkanlığı belirleyici durumdadır.

Hac ve umre organizasyonlarına yönelik faaliyette bulunan özel teşebbüslerin ilgili mevzuat gereği yerine getirmesi gereken yükümlülüklerden aynı hizmetleri sunan Diyanet İşleri Başkanlığı muaf olarak faaliyet göstermektedir. Bununla birlikte bu özel teşebbüslerin (acenteler) denetimlerini yapmakta ve gerektiğinde idari ve mali yaptırımlar uygulamaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığının sunduğu hizmetlerin, denetlemekte ve yaptırımlar uygulamakta olduğu acentelerin sunduğu hizmetlerle benzer nitelikte olduğu düşünülürse, sektörde objektif kriterler çerçevesinde oluşturulamayan bir organizasyondan bahsetmek mümkündür.

Rekabet Kurumunun 10.11.2011 tarihli "Hac ve Umreye Yönelik Seyahat Hizmetleri" konulu raporunda: Diyanet İşleri Başkanlığı, Bakanlar Kurulu Kararı ile kendisine verilen idari görevleri yerine getirirken iktisadi faaliyette bulunmuş sayılamayacağı; bununla birlikte, hac adaylarının hac ve umreye götürülmesine yönelik sunulan hizmetin özel seyahat acentaları tarafından sunulan hizmetle benzer nitelik taşıdığı, bu seyahat acentalarına ilgili ürün pazarında ikame/rakip olması ve fiyatların maliyetlerin yanı sıra az da olsa bir ihtiyat akçesi de içeren bir politika çerçevesinde belirlenmesi itibarıyla Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından sunulan hac ve umre seyahat organizasyonu hizmetlerini iktisadi faaliyet olarak nitelendirmiştir. Ayrıca Diyanet İşleri Başkanlığının hac ve umreye yönelik hizmetlerinin ekonomik niteliği olması ve hac ve umre yapacakların ödeyecekleri ücret miktarının ve bu hizmete ilişkin esasların Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde oluşturulan komisyon tarafından belirlenmesi itibarıyla Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4054 sayılı Kanun kapsamında bir teşebbüs olarak kabul edilebileceğini tespit etmiştir.

Yine aynı raporda Diyanet İşleri Başkanlığı'nın pazarda hem düzenleyici/denetleyici konumunda olması hem de önemli bir pazar payına sahip teşebbüs olmasının yarattığı bir takım etkilerin olduğuna vurgu yapılarak Diyanet İşleri Başkanlığı'na piyasayı düzenleme, rakiplerini denetleme yetkisi verilmesinin piyasa mantığı ile çeliştiği, rekabetçi perspektiften daha sağlıklı sonuçlar alınmasını teminen pazarda özel teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması sonucunu doğuran pazar yapısının iyileştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Dolayısıyla bu karardan da anlaşılacağı üzere Diyanet İşleri Başkanlığı hac ve umre hizmetlerinden kâr/gelir elde etmektedir. Asli görevi topluma din hizmeti vermek olan bir kurumun bu hizmetlerinden kâr sağlama yoluna gitmesi, verdiği hizmetin mahiyetiyle örtüşmediği gibi bu hizmetlerden faydalananların zararına sonuçlar doğurmaktadır. Diyanet'in hac ve umre pazarında hem oyuncu hem denetleyici ve hem de çeşitli imtiyazları elinde bulundurması diğer teşebbüslerin faaliyetlerini zorlaştırmakta ve bu durum tüketicilere sunulabilecek kazançları engellemektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın hac ve umre organizasyonlarının düzenleyicisi ve denetleyicisi olmasının yanında önemli bir pazar payına sahip olması pazarda rekabetçi bir perspektifin oluşmasına engel teşkil etmektedir. Rekabetçi temeller üzerine oluşturulmayan bu organizasyonlar fiyatların tek merkezli oluşturulmasına neden olmakla birlikte hac ve umre seyahati yapacak olan vatandaşlarımızın bu seyahatlerini daha ucuza gerçekleştirmelerine imkan vermemektedir. Rekabetçi temeller üzerine oluşturulacak ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nın da uygulamaları sadece dini yönden denetlediği bir organizasyon yapısı, hizmet kalitesini arttıracak gibi, hac ve umre hizmetinden yararlananlar açısından da fiyat avantajı sağlayacaktır.

Yukarıda sunulan ve araştırma sırasında belirlenecek nedenlerle Anayasanın 98. ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca "Hac ve umre organizasyonları düzenleyen Diyanet İşleri Başkanlığı'nın oluşan pazarda kar amacı güden iktisadi bir teşebbüse dönüşmesi ve meydana gelen haksız rekabeti sonucunda daha ekonomik ve kaliteli hac ve umre seyahati yapılmasının engellenilmesi araştırılarak alınacak tedbirlerin belirlenmesi" için Meclis Araştırması açılmasını saygılarımızla arz ederiz.